

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
SÜRELİ YAYINLAR

KAYIT NO: 5037638
ADI: 19 Mayıs
CİLT:
SAYI: 109
YIL: 1949

19 MAYIS

Aylık Halkevi dergisi

İÇİNDEKİLER

Alçak	Necmi MEMİŞYAZICI
Düşünceler	Zeki OZAN
Kadife Kaleden bir cennet seyrettim	Süleyman TÜRK
Nüfus iktisat ve çalışma hayatı bakımından Samsun	Osman REMZİOĞLU
Karakter ve Şöhret	Yekta ATAMAN
Çekilmez oldu (Şiir)	Samih YERTUT
Cesaret ve tahammül ile her şey mümkün olur	İlhan ÜNAL
Durup dururken (Şiir)	Sabahat ACUNER
Sendikaların rolü ve Türkiyede Sendikacılık	Samih YERTUT
Sitem (Şiir)	Bahri ULAŞ
Evlilikte Kadın	Cemal BİLİR
Diyojenin memleketi Sinop	M. SÜHEYL ESEN

Ne

DÜŞÜNCELER

Zeki Ozan

Tenkit ekseriya cüretkârlıktır.

Hükûmle iftira o kadar benzeşirlerki büyük bir masumiyetle onları karıştıırıp durmaktayız.

Deliliği iradesile arzu etmeye başlıyan kimse akıllanmaya yüz tutmuş demektir

Zekânın en zevkli eğlencesi abdal görünmek suretile etrafını temaşa edebilmesidir.

Düşünemiyenlerin acımasına acıyabilenler çok az bulunur.

Bir hata bir çok hatalardan meydana gelir. Biz ekseriya bunlardan birini ve işimize geleni hata sanırız.

Terbiye mücadelenin bir cüzüdür Onun içindirki daima ondanda nısıf istifade edebileceğiz

Beşeriyet çok az kimselerin sırtında geçiniyor.

Bizi yetiştirenlerin bizden bahs ettikleri kadar biz onlardan behsedemiyoruz.

Maruz kaldığımız hareketi başkaları göremezse maalesef fazla tahkir edilmiş olmuyoruz.

Basit insanlar gelecek istirap-lara endişe etmeyi vehme, zaman ve zuhurata talik ederler Mütefekkirler peşin üzülür.

Şahsiyetimiz, ölünceye kadar teşekkül etmekte devam eder

Büyüklerle Büyük denildiği için büyük diyenlerimiz ne kadar çoktur.

19 MAYIS

Aylık Halkevi Dergisi

Cilt : 9

KASIM 1949

Sayı 109

Alçak!...

Atatürk, bu milletin ve bu vatanın güneşi, Türk gençliğide bu güneşten hayat, kuvvet ve ışık alan bir kaynaktır...

Gençlik nasıl hayatını o güneş nuruna bağlamışsa, Atatürk de o gençliğe güvenerek mucizeler yaratmıştır.

İkisini birbirinden ayırmaya imkân olmıyan bu manevî ve maddi kudretlerin muhasalası, bu günkü Türk milletinin varlığıdır.

Bu gerçeği bilmeyen ne bir Türk ve ne de Türkten gayri bir insan mevcuttur.

Nitekim Atatürk'ün fani vücudu, aramızdan ayrılırken bütün dünya göz yaşı dökmüş; bütün cihanın askerleri, diplomatları; mü-messilleri onun manevî huzurunda hürmetle eğilmişlerdir.

O, bir Türk olarak, bir millet olarak bütün insanlık aleminin sevgisini, saygısını ve hayranlığını toplamıştır.

Ona, yaşadığı müddetçe hiçbir kimse, hattâ düşmanları bile, en küçük bir serzenişte bulunmak hak ve cesaretini kendilerinde görememişken, son günlerde bir meczup ona dil uzatmakta ve sözde onu küçümsemektedir.

Ona dil uzatana "deli,, diyemeyeceğiz. Çünkü tımarhanede değildir.

Ona "kuduz,, diyemeyeceğiz. Çünkü halâ yaşamaktadır. Ona "düşman,, diyemeyeceğiz. Çünkü, düşmanlarımız dahi bu kadar küçülmemişlerdir.

O halde ona vereceğimiz tek bir isim vardır... Alçak...

Ve ilâve edelimki, bir hukuk nizamı içinde olduğumuzdan ona bu kadarla cevap veriyoruz...

Necmi Memişyazıcı

KADİFE KALEDEN BİR CENNET SEYRETTİM

Süleyman TÜRK

Son kırk beş günlük seyahatimde büyük kazanç, İzmirde kaldığım sekiz günü sayıyorum. Yetmiş küsur kalem mahsülü ile yurdun en verimli ve bereketli köşesi olan İzmir'i ziyaret etmek, benim için bir emeldi. Her yıl Fuarın açılış töreni münasebetiyle İzmir Belediyesi'nden davetiye geldiği halde bir türlü bu güzel memleketi gidip görmek fırsatını düşürememiştım.

Allahın kendisine ihsan ettiği müstesna letâfet içinde misafirlerini, Ege Denizine doğru uzattığı iki kolu ile kucaklıyan İzmir, Cumhuriyet devrinin imar hamlelerinden en çok nasiplenen bir şehirdir. 1931 - 1941 yılları arasında Vali Kâzım Dirik ve Belediye Reisi Dr. Behçet Uz'un el ele vermesiyle mamurlaşan bu şehir atlı tramvaydan elektrikli tramvaya dar sokaklardan geniş bulvarlara, adi kaldırımdan parke ve asfalt yollara geçmiş, hastane, sanatoryum, santralgaraj gibi önemli tesislerden sonra plâj, gazino, koruluk, park ve bahçelere de kavuşarak ziynetin, güzelliğin kemaline ermiştir.

Bunların başında büyük eser olarak yalnız İzmir'liler değil milletçe gurur duyduğumuz Kültür Park ve Kültür Park'ın koynunda saklanarak yıldan yıla göz kamaştırıcı bir dekorla ortaya çıkan, aynı zamanda bütün dünyanın ilgi ve rağbetini çeken İzmir Enternasyonal Fuarı vardır,

Kültür Park, İzmir'in oldukça merkezî bir yerinde 430.000 metre karelik muazzam bir saha kaplar.

Yerli, ecnebi pavyonlar, müzeler gazinolar, gül bahçeleri, tenis kortları, çocuk oyun yerleri, hayvanat ve nebatat bahçeleri, sergi sarayı, açık hava tiyatrosu, atış poligonu paraşüt kulesi ve saire ile sun'î göller, adalar havuzlar birer pırıltı halinde sıralanarak parka paha biçilmez bir veçhe fuarada beynelmilel bir hüviyet vermektedir.

Tertip ve tanzimi insan zekâsının bir harikası olan bu eser, akşamın alaca karanlığında rengârenk ışıklarla nura boğulurken sanki dünyadan ayrı, başka bir âleme dönüyor.

İşte o âlemi şehre hâkim tepeden Kadife Kaleden seyrettim: üzerlerinde başta Türk bayrağı olduğu halde, muhtelif milletlere ait bayraklar dalgalanan fuar kapılarındaki mahşerî kalabalık içeride küçükten büyüğe kadar her yaştaki âdem oğlunun bir eğlence ve temaya dalışı, nihayet insan dolu dolapların havada çizdiği daireler ve paraşüt kulesinden uçmalar umumî heyetiyle bir cennet manzarası teşkil ediyordu.

Bu varlığın meydana gelmesinde emek ve hizmetleri geçenlere karşı, bir vatandaş sıfatıyla, yürekten duyduğum minnettarlığı kaydederken nazikâne davetlerinden dolayı İzmir Belediye Başkanı Sayın Reşat Leblebicioğlu'na, müracaat ve sorularımızı gönülden cevaplandıran Fuar Müdürlüğüne, beni günlerce gezdirmek lütfunda bulunan İş Bankası Alsancak Şubesinin değerli Müdürü Nuri Entemiz ve kıymetli hemşehrim Yusuf Karadeniz'e teşekkürü borç bilirim.

TETKİKLER

Nüfus, İktisat ve çalışma hayatı bakımından

SAMSUN

Yazan : Osman Remzioğlu

Türkiye'nin şimalinde ve Karadeniz sahilinde 40,40-41,41 arz derecele-riyle 33,35 tulf şarkî daireleri arasında olan Samsun ili, şarktan Ordu, cenuptan Tokat ve Amasya, garpten Sinop illeriyle çevrilmiştir. Genişliği 9210 Km.2 dir. Nüfusu 407541 dir. Kilometre kareye ortalama olarak takriben 44 kişi isabet etmektedir.

Nüfusun 82110 kişisi şehir ve kasabalarda, 325431 kişisi de Bucak ve köylerde oturmaktadır.

Genel nüfusun 347041 i ziraatle, 2188 i ziraat sanatlarıyla, 2775 i hayvancılıkla ve 55537 si de diğer mesleklerle iştigal etmektedir.

İdarî bölünmesi, merkez ilçesi de dahil olmak üzere 9 ilçe, 9 Bucak ve 748 köyden ibarettir.

Nüfusun tahlili :

A.) İlin yekûn nüfusunu teşkil eden 407541 kişi, il, ilçe, Bucak ve köylere aşağıdaki şekilde taksim olmuştur.

İlçenin ismi :	Şehir nüfusu	Bucak ve köy	Genel Yekûn
Samsun merkez	38725	43078	81803
Alaçam	4617	21603	26220
Bafra	11309	47991	59300
Çarşamba	8010	62431	70441
Havza	4539	28881	33420
Kavak	1576	29837	31413
Lâdik	4844	16097	20941
Terme	2993	34478	37471
Vezirköprü	5497	41035	46532
Yekûn	82110	325431	407541

B) Yekûn, nüfusun havi olduğu "İş gücü,, ise şu şekildedir :

İlçenin ismi :	Genel nüfus yekûnu	İş gücü yekûnu
Samsun merkez	81803	45538
Alaçam	26220	14635
Bafra	59300	31836
Çarşamba	70441	37630
Havza	33420	18379
Kavak	31413	17335
Lâdik	21941	11890
Terme	37471	20485
Vezirköprü	46572	26420
Yekûn	407541	

İstatistiklere göre bu nüfusun 211921 i kadın ve 195620 si erkektir. Bu duruma göre, umum nüfusun % 52 sini kadınlar ve % 48 ini erkekler teşkil etmektedir.

C.) Diğer yönden, yekûn nüfusun 77432 si çocuk, 48905 i ihtiyar ve çalışmıyanlar, 281241 i de çalışabilen nüfustur.

Nüfusun kadın adedi, erkek adedinden fazla olmakla beraber kadınların bir kısmının ev hizmetinde çalışması göz önüne alınacak olursa, bu yekûndan ancak % 14 ünün yani 57056 kişinin faal olmadığı meydana çıkmış olur. Şu halde, genel nüfusa, göre, çalışanların ve çalışmıyanların yüzde dağılıma nisbetleri, şöyle görülmektedir.

Çocuk	% 19	77432
İhtiyar ve çalışmıyanlar	% 12	48905
Gayrı faal kadınlar	% 14	57056
Faal erkek ve kadınlar	% 55	224148
		407541

D.) Nüfusun cinsiyet ve yaş gurupları ise : 12 18 yaş arasında genç kızlar ve evli kadınlar 14059
18 den yukarı bekâr kızlar ve evli kadınlar 86989
101048

12 18 yaş arasında bekâr erkekler 28050
18 den yukarı bekâr erkekler ve evli erkekler 95050
123000

Yukarıda tahlili yapılan Samsun nüfusunun çalışma sahalarını lâyıkıyla tesbit edebilmek için, tabii, sınaî ve ziraî kaynaklarının da dikkat nazara alınması icap eder.

A. Tabii kaynaklar : (Yeraltı servetleri)

Samsun İli, madencilik bakımından yapılan etütlere göre fakir görülmektedir.

Havza, Çarşamba ve Terme İlçelerinde ılıca ve kaplıcalar mevcuttur. Bunların en kıymetli olanları Havza, Hırlaz ve Vezirköprü kaplıcalarıdır. Havza kaplıcalarında suyun sıcaklığı 55 derecedir. Hırlaz kaplıcasında suyun suhunet derecesi 35 dir. Bundan başka Kavak İlçesinde "Germiyan bey,, ve "Kara,, köylerinde maden suyu mevcudiyeti bildirilmekte ise de, henüz tahlilleri yapılmamıştır. Aynı ilçenin "Emirli,, ve "Kaya,, köylerinde azamî sıcaklığı 30 derece olan sıcak su menbaları da bulunmaktadır.

Havza İlçesinde son aylarda gerek eşhas ve gerekse M. T. A. Enstitüsü tarafından Linyit kömür arama sondajları yapılmaktadır.

B. Sınaî kaynakları :

Samsun İli dahilindeki sınaî istihsal sahaları muhtelif guruplarda toplanır. Bunların en mühimleri, sigara, tütün (Manipulasyon) dericilik, demir, kundura, karasöri, araba ve sandalye sanayiidir. Bu sanayi kolları için de, Sigara Fabrikası ile, tütün maaipulasyon işleri, bir kesret teşkil eder.

C. Ziraî kaynaklar :

Samsun ilinin ziraî kaynakları oldukça mühimdir. Bunların başında tütün gelir. Senelik istihsal miktarı 8-10 milyon kilo arasındadır. Her türlü hububat, bakliyat, sınaî nebatları ayrıca keyif verici ve yem nebatları olarak cem'an 160424 hektar ekim yapılır.

Ekim ve istihsalin, neveleri üzerinden miktarları aşağıda olduğu gibidir :

Hububat :

Ekim	Buğday	Arpa	Yulaf	Cavdar	Mahlût	Kaplıca	Mısır	Darı	Pirinç
Hektar	36933	18637	3495	2505	1597	9203	56945	46	441
Ürün (ton)	28422	18561	2929	1787	1685	7555	98710	37	276

Baklagiller :

Ekim	Bakla	Fasulye	Mercimek	Nohut	Bezelye
Hektar	162	3878	57	108	407
Ürün (Ton)	221	4806,3	36,4	77	91

Yem bitkileri :

Ekim	Fiğ	Burçak	Korunga	Yonca
Hektar	50	108	10	31
Ürün (Ton)	29	58.5	50	217

Sanayi Bitkileri :

Ekim	Afyon	Ay çiçeği	Pamuk	Kendir	Keten	Şeker P.	Patates	Tütün
Hektar	17	250	10	448	555	3680	527	17839
Ürün (ton)	17	269	4	420	145	60190	3133	9538

Samsun bölgesinde yetiştirilen üzüm çeşitlerinin başlıcaları siyah üzüm sirkelik ve şaraplık çeşitleridir. İlin yemeklik üzümleri daha ziyade Amasya Tokat, Zile ve Kazovadan gelmektedir. İlde 90. 2 hektar bağ bulunmaktadır.

Samsun'da teknik esaslar dahilinde kurulmuş meyve bahçeleri pek az olup yeni yeni kurulmaktadır. Son senelerde kurulan Lütfü Deveci çiftliği en mühimlerindenidir. 1705 hektar kadar meyve bahçesi bulunmaktadır. İlde mevcut meyve çeşitleri elma, armut, erik, ayva, ceviz, dut, kestane, fındık, kaysı, kiraz, vişne, şeftali, incir ve sairedir. Meyve istihsalı ihtiyacı karşılayacak durumdadır.

Samsun bölgesinde 10150 hektar sebze ekilmiştir. Sebzeçilikte Çarşamba ilçesi başta gelmektedir. Terme, Bafra, Alaçam ilçelerinde de sebzeçilik ilerdedir. Umumi sebze istihsalı ilin ihtiyaçlarını karşıladığı gibi Karadeniz sahili illerine de miktarı kâfi sevkiyat yapılmaktadır.

Samsun'un her ilçesinde filora tenevvüleri ve çiçeklenme mevsimi arıcılığa çok müsaittir. 752 fennî, 14670 adet yerli olmak üzere cem'an 16442 arı kovani mevcuttur.

Vilâyetin şeraiti tabiiyesi küçük ehli hayvanlar için çok müsaittir. İl dahilinde 340840 tavuk, 36120 hindi, 34870 kaz, 24270 ördek tesbit edilmiştir. Senede 11692000 adet yumurta istihsal edildiği tahmin edilmektedir.

V. Köprü, Kavak, Çarşamba ilçelerinde ipek böcekçiliği yapılmaktadır. Her yıl 70-100 kutu ipek böceği tohumu açılmakta ve 4000-4500 kilo yağ koza istihsal edilmektedir.

Hayvancılık :

Bölgenin at ve kara sığırları umumiyetle küçük cüselidirler. Bunların iş randımanları ve süt verme kabiliyetleri az ise de bakım ve şeraite itibak etme kabiliyetleri hastalıklara karşı olan mukavemetlerini artırmıştır. Atlar Anadolu yerli tipindedir. 1930 yılında İngiliz, Arap ve yarım kan Arap atları getirtilerek bunlarla neslin islahına çalışılmaktadır.

Koyunculuk mühim bir yer işgal etmekte ise de, mevcut sürülerin çoğu göçebe vaziyettedir. Büyük sürü sahipleri yazın Kavak ve Lâdik yaylalarında kışın da Çarşamba ve Bafra ovalarında barınmaktadırlar. Koyun ırkları karayaka, gıcık, kıvırcık, Dalgıç ve Karamandır. Senelik süt istihsalı 30750 bin kilo tahmin edilmektedir. Bu miktarın yüzde 50 si süt ve yoğurt halinde, mütebakiside peynir ve yağ imalatında kullanılmaktadır.

Yekûn hayvan miktarları şöyledir.

250282 koyun, 93378 kıl keçisi, 642 tiftik, 43403 manda, 175254 sığır, 169 deve, 18056 at, 1633 katır ve 12772 merkep ki cem'an 596189 baş hayvan mevcut bulunmaktadır.

İlin tabii sınaî ve ziraî kaynakları aşağıdaki şekilde taksim olunmuştur:

İsmi	Tabii kaynaklar	Sınaî kaynaklar	Ziraî ve hayvanî kaynaklar
Merkez		Sabun fabrikası Tuğla, kiremit Demircilik Nakliyat Kunduracılık Marangozluk Un fabrikası Makarna fabrikası Karasörü Atölyesi Dericilik Araba ve sandalya imalatı	Sebze Meyve Tütün Hububat Bakliyat Balık
V. Köprü	Kaplıcalar	Dokumacılık Kilimcilik İp imalatı	Hububat Koza Kendir Tütün Meyve Peynir Küçük ve büyük baş hayvanlar
Havza	Kaplıcalar	Un Değirmenleri	Tütün Beyaz peynir Hububat Meyve
Çarşamba		Dericilik Demir işleri Araba imalatı Marangozluk	Tütün Hububat Kümes hayvanları Yumurta Koza Sebze, meyve
Alaçam		Tuğla, kiremit kireç ocağı	Bakliyat, meyve Tütün Büyük ve küçük baş hayvan
Lâdik		Pulluk ve araba tamirâtı	Şeker pancarı Beyaz peynir Meyve
Terme		Un değirmeni	Fındık Hububat Sebze

İsim	Tabii kaynaklar	Sinaî kaynaklar	Ziraî ve hayvanî kaynaklar
Kavak		Kiremit fabrikası	Yumurta
		Kireç ocağı	Hububat
			Koza
			Büyük ve küçük baş hayvanlar
Bafra		Kereste Fab.	Tütün
		Nebati Yağ Fab.	Siyah havyar
		Pulluk araba imali	Ay çiçeği
		Demir işleri	Şeker pancarı
			Balık
			Sebze
			Meyve
			Hububat
			Küçük ve büyük baş hayvanlar

İş durumu :

Çeşitli işler yapılan merkezde bu işlerin belli başlı temerküz ettiği nokta umumiyet itibariyle ziraî kaynaklara dayanmaktadır. Bunların başında da tütün gelmektedir, Yılda 5-6 milyon kilo tütün yetiştiren Samsun bu tütünleri biri bakım ve işleme diğeri de sigara imalatı olmak üzere iki türlü ameliyeye tabi tutmaktadır. Halen devamlı olarak Tekel idaresinin Bakım ve İşleme evinde 1450, sigara fabrikasında ise, 470 işçi çalışmaktadır. Bütün yıl devam eden bu işlerde çalışan işçilerin adedini artırabilmek Tekel İdaresinin mübayaasının artmasına ve Fabrikanın genişlemesine bağlıdır. Bunlar dışında kalan ve yekûn adedi 3000 ne balığ olan 69 işyeri ise mubayaa hacimlerine göre azami 6-8 ay işçi çalıştırmaktadır. Bunlar arasında Di Amerikan Tobako müessesesi Samsun'da en fazla tütün mubayaa eden bir firma olmasına rağmen işleme ameliyesini İzmir'de yapmaktadır. Eğer bu müessese de emsali gibi Samsunda imalat yaparsa asgari 1000 işçi çalıştıracak önemli bir iş sahası açılmış olur.

Çok büyük ve o nisbette modern bir liman yapmak düşüncesiyle projeleri hazırlanan Samsun limanının inşaatının 6-7 sene devam edeceği tahmin edilmektedir. Muayyen bir müddet için dahi olsa genişçe bir iş sahasının açılmış olması Bölge için mühim bir varlık teşkil edecektir. Esasen limanın mevcudiyetiyle birlikte ihracat ve ithalat da artmış olacaktır. Tabiidirki bütün bu işler bu günki haliyle daha ziyade Devletin iktisadi politikasıyla ilgili bulunmaktadır. Bundan başka, Bayındırlık Bakanlığına bağlı Yollar Bölge Müdürlüğü'nün yaptırmakta olduğu atölyeler asgari 200-300 işçi çalıştıracaktır. Bundan başka Samsun Bafra yolu üzerinde Karaköy mevkiinde yurdun en büyük Harası kurulmaya başlanmıştır. Eksikleri ta-

KARAKTER ve ŞÖHRET

Henri Ward Beecher

Çeviren : Yekta Ataman

Çok kişi vardır ki, karakter ve şöhret arasındaki farkı bilmezler. Kendi fikirlerini izah ve tahlil edenler de yok değil... Bir insanın gerçek iç güdüsü ve fikri durumu onun karakterini meydana getirir. Bazı insanın dış görünüşü karakterini pek az, bazılarının ise oldukça belli eder.

Fakat bir insanın herkese arzettiği görünüş, dış görünüşü ona kendi şöhret'ini verir. Bir insanın karakteri ta kendisidir. Kendi varlığının tarz ve hareketidir. Şöhret ise, diğer insanlara yaptığı tesir, intiba; onlarda meydana getirdiği düşüncedir. Karakterimiz daima içimizde, şöhretimiz başkalarındadır.

Dürüst insanlarda bunların ikisinde oluşu doğrudur. Dışarda insanlar arasında yaşayan bir kişi, arkadaşlarına kendi durumunu anlamaları için güzel bir fırsat vermiş olur. Doğru şaşmaz bir kararı onlar saye-

sinde bulacaktır.

Çoğu zaman insanlar, ya olduklarından daha iyi veya göründüklerinden daha fenadır. Yani insanlar karakterlerinden başka iyi veya fena bir şöhretede sahip olabilirler, Böylece, kalpleri merhamet ve iyilik dolu olduğu halde başkalarında kaba ciddi haşin bir kanaat hasıl eden çok kişi vardır ki, onlar gerçek bir felâket anında etraflarındaki başka insanlardan daha evvel yardıma koşmağa can atarlar. Diğer taraftan, bazı kişiler kibar olmak, hareketlerine bir zarafet katmak, tebessüm etmek, vadetmek nazik olmak fikrindedirler. Fakat onların kalbi katı, kendileride bencildir. Böyle hallerde karakter fena olsada elde edilen şöhret iyidir.

Bir insanın kendisine bir şöhret temin etmesi oldukça kolaydır. O şahıs ancak halkın saflığı ve hayâlini avlamayı düşünür. Fakat çalışma ve dikkati ona ancak asılsız bir şöh-

mamlandığında bölge ihtiyaçlarına geniş surette cevap verecek olan haranın iş hayatı üzerine büyük tesirleri olacağı muhakkaktır.

İlçelere gelince başta Bafra olmak üzere senede 5-6 milyon kilo tütün istihsal eden bu ilçenin iş hayatı bakımından karakteri tamamen ziraat işlerine dayanmaktadır. Diğer ilçelerde henüz belli başlı bir sanayi gelişmesi istidadı mevcut değildir. Netice itibariyle bir ziraat memleketi olarak tavsif edilebilecek olan Samsun'un iktisadi ve çalışma durumu diğer civar illere nisbeten çok ileri bir durum arz etmektedir.

(Gelecek yazımızda, nüfusun çalışma sahalarına taksimi ve çalışma şekilleri incelenecektir.)

Çekilmez oldu

İhsan Akpolat'a

*Hatırlıyorum,
Turunc portakal çiçekleri kokusuile uyanır
Kız erkek birlikte saklanbaç oynardık.
O zaman,
Yağmurlu havalarda
Göklere küfürler ederdik.
Oyundu biricik sevgilimiz
Ve bir tek sıkıntımız okuldu.
Bilinmez,
Eski günler ne oldu?
Gün kadar uzadı saat
Hayat, çekilmez oldu...*

Samih YERTUT

ret verir. Sahip olduğu gerçek, tecrübe ve gayretinin, ciddiyeti ve tetkikin bir semeresidir. Yaptıklarının kendisine bir (gerçek) vermesi için canla-başla didiniyormuş gibi görünür. Hatta, sahte bir şöhret elde etmek, bir karakter kazanmaktan daha zordur. Bir kere, insan kendi âdetlerinden sıyrılır, hakikaten, şeref ve faziletini bir kenara koyar ve bundan istifade etmeğe çalışır. Böyle insanlar el'âleme talihsizliklerini bildirmekten başka bir şey yapmazlar. Onları saran felâketler, ancak onların ne kadar düst ve iyi bir insan olduğunu herkese ilân ettikten sonra sona erer. Fakat bir insan, sırf gösteriş için yaşamağa kalkışrsa, diğer insanlara alçak gönüllülükle hareket ettiği tak-

dirde, güzel havalarda iyi olan şöreti, fena havalarda da iyiliğini muhafaza edecektir. Sonra fazla sempati ve saygıya ihtiyacı olduğu zamanlar, az olsa da bulacaktır. Karakterin şöhret elde etmekten zor oluşu başlangıç oluşundandır. Şöhret için yıkık dökük bir evde olduğu gibi, tamir masrafı yeni baştan yapılmaktan daha pahalı olacaktır.

Bundan başka, bir şerefli ruh, lâ-yık olmadığı güvenden utanç duymalıdır. Bir kimse, kendisine ait olmadığına inandığı şeylere sahip oluşunu zor izah edebilir. Bu bilhassa gençler için bir gerçektir. Bir insanın hayata bir yalanla bağlandığını nasıl düşünebiliriz? Karakterini hiçe sayarak, kim bu sahte şöhrete sahip olmayı düşünür?...

Yol sarsıntısını
masseden otomobil
lâstiği gibi olalım

CESARET VE TAHAMMÜL İLE HER ŞEY MÜMKÜN OLUR

Dale Carnegie

Çeviren: İ. Ünal

Hiç unutmam, küçükken, boş kalmış bir evin penceresinin kenarından hız alıp yere atıyor; oynuyordum. O zamanlar, sol elimin küçük parmağında taşıdığım yüzüğü bu atlamalarından birinde, bir çiviye kazaen takarak parmağımı sıyırmıştım. Kendimi mahvolmuş sanmış ve öleceğimi zannetmiştim. Çok geçmeden elim iyeleşmişti. O zamandan beri, kendime her şeyi üzüntü yapmayı bırakmıştım.

Bir kaç sene oluyor; büyük bir apartıman asansörcüsünün sol elini bilekten kesik bir halde olduğunu gördüm. Merak ederek, adamcağıza bunun kendisinde büyük bir noksan olduğunu ve kendisini rahatsız edip etmediğini sordum. O, hayatından memnun;

Hayır, yalnız iğneye iplik geçirmek istediğim zaman aklıma geliyor, demişti.

Hadiseleri süratle; yadırgamadan kabul edişimizle en müşkül vaziyetlere başvurulacak çare kalmadığı zamanlar intibak kabiliyetimiz cidden hayret edilecek bir şeydir. İngiltere kralı V inci George'un kütüphanesinin duvarlarından birinde, çerçevelenmiş olarak:

"Bana, elde edilmeyecek bir şeyin arkasından ağlamamayı ve acı da olsa, olup bitmiş bir hadise arkasından sızlanmamayı öğret" cümlesi okunabilir. Aynı fikir başka bir şekilde ve daha mücerret olarak, yazar Schopenhaur tarafından: "Hayat yolculuğuna başlayabilmek için, tevekkül ve feragat hâpı almanın ehemmiyeti çok büyüktür" şeklinde ifade edilmiştir. Saadet ve felâketimiz tabiatıyla tek ve aynı sebebler ile izah edilemez. Zira hislerimiz bu saadet ve felâketler [karşısında ki aksülamellerine göre ayarlanır. Bir

felâketi. bir müsibeti kaldırabilecek kabiliyette olduğumuz gibi, sıkıştığımız zaman felâketlerimizi de yenebilecek durumdayızdır. Belki farkında değiliz; fakat şurası muhakkakki sırası geldikçe kullandığımız ve kullanacak olduğumuz harikulâde ve ve mucize nev'inden kuvvetlere malikiz. Düşündüğümüzden ve tahmin ettiğimizden çok daha kuvvetliyizdir.

Romancı, Boot Tarkington "kör-lükten" başka hayatın bütün cilvelerine tahammül edilebileceğine inanıyordu. Aksiliğe bakın ki: altmışına yaklaşıya başlayınca gözleri zayıflamaya ve görme-meğe başlar. Tamamen kör oluktan sonra; Var olabilmenin tevlit ettiği zorluk, gaile, me-

şakkat ve üzüntülerden hisse ve pay aldığım gibi, gözlerimin kaybınada aynı cesaretle kabul ettiğimi anladım" demiştir,

Ve, şayet beş duygu hissem-den de mahrum kalsaydım, ruh-hen (dimağı fakültelerimle) yaşamaya devam edeceğime kaniydim; zira, ruhumuzla görüyor ve ancak onunla yaşıyoruz.

Bu, sadece nikbet ve idbar darbeleri karşısında başımızı içmemiz lâzım gelmesi demek midir? Asla. mücadele edelim, akside olsa. selâmette, şansı ancak mücadele ile bulabiliriz.

Durup Dururken

*Ne ararsın
Bilmemki böyle
Gece garıları
Düşüncelerimde..*

*Girdinse
Girdin kalbime
Benim suçum ne?
Hiç olmazsa
Uykularımı bağışla
Yetmez gibi
Aklımı başımdan aldığın!*

Sabahat Acuner

Fakat, akl iselimimiz aşılamiya cak bir manı karşısında olduğumuzu ikaz ederse, o zamanda gayri mümkün karşısında çaresizlikten ağlamıyalım.

Sarah Bernhardt; kendisiyle bize; sakınılması imkânsızlık karşısında yetinen harikulâde kadın misalini vermektedir. Yarım asır

kadar, çeşitli mevzularla dünyaya sahnelerine ismi geçen bu bayan Pariste meteliksiz kalıyor. Felâketler birbirini takip edecek ya, Atlantığı aşarken bindi-

ği gemi büyük bir fırtınaya tutuluyor ve bir sadme neticesinde o şekilde yaralanıyor ki nihayet flebit oluyor. Muayene eden doktor, hasta uzun kesilmesi lüzumuna inanıyor. Fakat, doktor kadının sert ve hisli karakterini bildiği için hakikatı, ruhi bir sinir buhranına yol açmamak düşüncesiyle ona söylemekten çekiniyor. Halbuki yanıldığını ona kadının:

"O halde ne duruyorsun: Madem ki öyle lâzımdır. Yapsanıza" cevabı ile anlamakta gecikmiyor. Sözü geçen bayan, ameliyat odasına taşınırken, taşıyanlardan biri ile şöyle ve şayanı hayret bir konuşma cereyen ediyor.

Yanında bulunanlardan biri, ona, doktora verdiği bu cevapla kendi kendini mi cesaretlendirmek istediğini sorar. Ve güzel olduğu kadar cesurane olan şu cevabı alır. "Yok canım, opetâtörle hastabakıcılarına kuvvet, cesaret vermek için söyledim. Bu kadar gayret ve emek sarfedecekler.

Ameliyat olduktan sonra,

Sarah Bernhardt, dünya turuna devam eder ve yedi sene müddetle yine sayısız kimseleri kendisine hayran bırakır. Herkesin kâfi derecede, hayatın kaçınılmaz hadiseleri ile mücadele edecek iç mukavemeti, enerjisi ve gayreti ve bunlardan yeni bir âlem yaratacak kadar kudreti vardır. Hayatta iki şıktan birini tercih etmek lâzım gelir: ya hayatın çeşitli fırtınaları karşısında, saz gibi eğilmek veya bunlara mukavemet edip, onları meşe gibi kırmak ..

Otomobil lâstiklerine bakınız! Yolun, bunlara tahmil ettiği ağır yükü nasıl kaldırıyor: Başlangıçta, fabrikatörler yolların sadmelerine tahammül edebilecek kabiliyette lâstikler yapmaya çalışıyorlardı. Fakat bu ilk lâstikler çabucak parçalanıyorla dı. Nihayet maniaları aşabilecek şekilde lâstikler yapmaya başladılar. İşte mukavemet edende bu oldu.

Aynı şeyi yapmağı öğrenirse, daha uzun müddet varolabilir, hayat boyunca yolumuz daha hoş ve üzüntüsüz geçmiş olur.

Sendikaların Rolü ve Türkiyede Sendikacılık

Samih Yertut

— II —

Memleketimizde sanayi hareketinin inkişaf yoluna girmesi üzerine, işçilerin durumlarının kötü bir şekil alması, Hükümetin dikkat nazarını çekmiş ve işçilerin birlik teşkil etmelerine müsaade edilmesinin demokratik düşünüş ve anlayış'ın tabii bir neticesi olduğu kanaatine varılmıştır.

İşte, bu kanaatledirki, 5018 sayılı (İş ve İşveren sendikaları ve Sendika birlikleri kanunu) yürürlüğü konulmuş ve aynı İş kolunda ve ilgili işlerde çalışanların kanun çerçevesi dahilinde dernek kurmaları kabul edilmiştir.

Henüz iki buçuk senelik bir maziye sahip Türk sendikaları gelişme imkânlarını tayin etmiş bir vaziyet arz etmektedirler. Gerçi, henüz bu mevzuda kat'i ve kesin bir karar vermek mevsimsiz görülmekte isede, şurasını ilâve etmek lâzımdırki, halihazırda teşekkül etmiş sendikaların mevcut imkânlar nisbe-

tinde ve mevzuat hudutlarını tecavüz etmemek şartıyla faaliyetlerinde bulunduklarına şahit olunmaktadır.

Türkiyede kurulu sendikaların ana tüzüklerinde, üye olabilmek için cins, ırk ve din farkı gözetilmemekte olduğu gibi usta ve çırak tefrikinde yer verilmeyerek bilhassa çırakların yetiştirilerek usta, kalifiye işçi haline getirilmesi hususunda hükümler konulduğu ve tedbirler ittihaz edildiği müşahade edilmektedir.

Halen memleketimizde, 73 Sendika olduğu tesbit edilmiştir. Bunlar muhtelif iş kollarında dağılmışlardır. Şöyleki :

İnşaat işlerinde 1, mensucat sanayiinde 13, kükürt sanayiinde 1, tahmil tahliye işlerinde 5, isportolu içkiler sanayide 4, deniz işçileri arasında 3, garsonlar arasında 4, matbuat teknisyenleri arasında 2, çimento sanayiinde 1, selüloz sanayiinde 1, motörlü taşıt işlerinde 5,

deri sanayiinde 2, cam sanayiinde 1, demir ve madeni eşya sanayiinde 1, şeker sanayiinde 2, gıda sanayiinde 1, ağır sanayide 4, fırın ve un imalatı işlerinde 6, kömür sanayiinde 1, tütün sanayiinde 8, kutu sanayiinde 1 ; olarak teşkil edildikleri tesbit olunmuştur.

Türkiyede, İşverenler arasında kurulmuş sendikalar fırın, un ve unlu maddeler sanayii mensup iş verenlere münhasır kalmıştır.

949 Nisan ayında, Türkiyede sanayide çalışan işçi sayısı 330.779 olarak tesbit edilmiştir. Memleketimizde şimdiye kadar Sendikalara kayıt edilmiş olan üye mevcudu, 52 000 kişiye bağlı olmuştur. Bu vaziyete göre, Türkiyede mevcut sanayi işçilerinin % 16 sı Sendikalara mukayyet bulunmaktadır.

Bu nisbet, henüz çocukluk çağını yaşamakta olan Türk Sendikaları için küçümsenemeyecek bir nisbet olmakla beraber, bugün Batı Devletlerinde, ezcümle İngilterede Birlik ve Sendikalara dahil olmadıkça işçinin belli başlı meslek ve san'atlarda ekmek parasını kazanmasına imkân yok gibidir.

Bizde, İktisadi Devlet teşekkülleri veya devlet tarafından işletilmekte olan işyerlerinde çalışan işçiler arasında teşekkül

etmiş olan Sendikalar, umümiyet itibarıyla üyelerin temsil edilmeleri ve iş şartlarının değiştirilmesi, tesbit ve düzenlenmesi yönünden pasif bir tavır takınmıştır.

Zira, Sendika tarafından bu ihtilâf ortaya atıldığı takdirde sonu umumiyet itibarıyla paraya müncer olmakta ve bütçe mülahazası akan suları dondurmakta ve sendikalar dert ve ızdıraplarını açıklayamamaktadır.

Bu gibi ahvalde, Hükümet hem işveren hemde ihtilâfın giderilmesinde hakem rolünü oynamaktadır. Filhal, ufak ihtilâfları hakem kurallarının işçilerin lehine intaç ettiği görülmüştür. Ancak, bu hadiseler ve ihtilâfların pek çoğu münfarit şahıslar tarafından ortaya atılmıştır.

Memleketimize sendikaların ana tüzüklerinde, bilhassa yardımlaşma sandıklarına büyük mikyasta yer verilmiş ve bu amaçla, hemen ekseri sendikalar üyelerine hastalık, ölüm, doğum gibi vakalara yardım yapmak için gerekli teşkiller tesis etmişlerdir.

Halbuki, sendikalar bir iane sandığı değildir. Sendikaların, işçilerine sosyal yardımlar sağlaması ikinci plânda gelen vazifeleri cümlesindendir.

Aynı iş kolu ve ilgili işlerde çalışan işçilerin ortak menfaat-

S İ T E M

Çektiğim cefayı dile getirip
Mizrapsız ses veren telli saz gelir.
Dört mevsim mühleti böyle bitirip
Evvel emir bahar sonra yaz gelir..

*
**

Gözümün yaşını mendille değil
Arşın arşın bezle silsem az gelir..
Servi gibi durma eğil yâr eğil
Ya sana, ya bana sonra naz gelir.

Bahri Ulaş

lerini korumaları ve temsil etmeleri sendikaların esaslı faaliyet konularını teşkil etmesi icap eder.

Çalışma müddetlerinin kanun icaplarına uygun tarzda düzenlenmesi, işçi ücretlerinin normal had ve seviyede bulunması, işçiyi koruyacak sını kanunların tedvini hususunda teşebbüsatta bulunmak sendikaların önemle üzerinde durmaları gereken belli başlı davalardır.

Bu konu dahilinde memleketimizde kurulmuş sendikaların faaliyetlerine tesadüf edilmiş olmakla beraber meselaye gerekli önemin verilmediği anlaşılmaktadır.

Sendikalar hakkındaki mevzuat, sendikaların faaliyet sahalarını ve gelişme imkânlarını açık ve sarıh olarak tayin etmiş olduğu halde, sendika başkanları ve üyeleri faaliyet konuları hakkında yeter derecede

bilgi ile mücehhez değildirler. Bu itibarla, çalışma bakanlığının sendika başkan ve üyelerini tenvir edici mahiyette konferanslar tertip etmesi ve broşürler yayınlaması kanaatimizce müsbet neticeler verebilir.

Henüz kuruluş halinde bulunan memleketimizdeki sendikaların göstermiş oldukları faaliyetler bir hayli ilerlemiş bulunmasına rağmen; gönül arzu ederki Türk sendikaları, sanayi hamlesinde en ileri giden ve işçi ve işveren sendikaları en iyi teşkilatlanmış devletler sendikaları ile aynı duruma kavuşsun.

Sendikalarımızın hummalı çalışmaları neticesinde kısa bir zamanda, işçilerin sosyal yaşama seviyelerini yükselteceğine, maddi refah ve saadete kavuşmalarını sağlayacağına ve fikri gelişmelerini temin edeceğine kuvvetle inanıyoruz.

Amerikan ve Fransız aile müesseselerine ait bir tetkik :

EVLİLİKTE KADIN

Kocanızın Eşiti değil, onun candan yardımcısı ve yarımısınızdır.

Charlotte Muret

Çeviren : Cemal Bilir

Amerikada, umumiyetle birçok kadınlar, evliliğin bir hayatı dolduramayacağını zannederler. Geçenlerde, hattıyatında güzel olan bir kadın arkadaşım; tahsilini bitireli yirmi sene olmasına rağmen. hayatını berbat ettiğinden, boşuna harcadığından şikâyet etti? Bazıları, şahsiyet sahibi olmadıklarından, veyahutta yaşımamadıklarından şikâyet ederler. Bu kanaat ve noktai nazarları kabul edemiyeceğim. Zira, evlilik, bir kadın için cazibesi, hoş giden hassaları, zevk ve eğlenceleri, süsleri ve zorlukları ile hiçte hafifsenecek bir hayat olmayıp, hakiki bir ömürdür.

Acaba, niçin Amerikada, bunca evli kadın, hayatlarının lüzumsuz ve boş olduğuna inanır? Bu, ancak şöyle izah edilebilir. Bana göre, Amerikalılar evlenirler; kendilerine göre bir evlilik yaratmak; sterler ve evliliği içtimai bir müessese yerine, şahsi saadetlerini temin edecek bir vasıta gibi kabul ederler. Koyu realistler hariç, diğerlerince, evlilik, hatalarla dolu, mutasavver ve hayali bir nesnedir. Bazı-

ları, evlilikteki en büyük temelin hoş ve kuvvetli aşk hislerinin olduğuna inanır ve bu hislerine çok yer verir. Bu inaniş, büyük mahzurlar arzeder. Tarafeyn arasında doğan aşkın, evlilikteki muvaffakiyeti idame ettirecek bir rehber olamaz. Hakiki aşk, ömürlü ve derin bir histir. Bilhasa, gençken, basit ve fiziki hislerle yapılan aşk evlenmeleri günlük ömrünü dolduramıyan içi boş kremalı pastalara benzer. Aksine; Avrupalılar evliliği bir yuva kurmak ve bir aileyi muhafaza etmek gayesine makrun bir içtimai müessese gibi kabul ederler. Onlarca, bir kadının ev işlerini deruhte ettiği; hayatı beraberce paylaştıkları; menfaatları yaratıcı çalışmaları aynı ve el birliği ile idame ettirdikleri bir müessesedir.

Amerikalıyım ve bir Parisli erkekle evliyim. Bu hale göre; iki ayrı görüşle ve bu kadar birbirinden farklı iki evliliği mukayese edebilirim. Bizimkilerin bilmediklerini zannettiğim, fakat Avrupalılarca sağlam değerlere verilen ehemmiyetin tesiri altında kaldım.

Hayat arkadaşı intihabında genç Amerikalılar, hemen ve tamamen aşkla hareket ederler. Onlar, bütün realist görüşleri ihmal eder ve evlenecekleri erkeğin, aynı ananelere hürmet edip etmediğini, aynı terbiyeyi alıp almadığını, aynı şeylerden zevk alıp almadıklarını ve nihayet karakterlerinin kendilerine uygun olup olmadığını aramazlar. Aksine Fransızlar, çok ehemmiyet verdikleri ve sürülmesi istenilen hayat tarzı, itiyatlar, ve muhit gibi şeyleri genç yaşlarında bildikleri halde Amerikalılar bu hakikatleri ancak kırkında öğrenirler. Ve nihayet, Fransızlar saadeti tatmin edilmiş hislerde ve düşüncelerde ararlar.

Bir gün, genç bir Fransız delikanlı olan "Piere'e", nasıl oluyorda daha henüz yeni tanıdığınız bir genç kızla evlenmek istiyorsunuz, diye sormuştum. Bana hayretle: Zeki, terbiyeli, munis ve güzel değil midir? neden olmasın? diye cevap vermişti. Orası muhakkak; fakat seviyormusunuz sualimde "Ona aşık değilim, fakat aranabilecek bütün hususiyet ve meziyetlere maliktir; ve eminim ki onu karım olduktan sonra seveceğim şeklinde cevap vermişti. Bu mülâzahalarda kâfi derecede mantık vardı. Zira, bu çeşitli evlenmeler, bir sürü anlaşılmazlıklarla dolu aşk evlenmelerinden daha sağlam saadet garantileri taşır. Hakikaten, Fransada, aynı zamanda aynı şeyleri düşünüyorlarmış gibi olan çok mesut ve anlaşılmış ailelere tesadüf etmek kabildir. Avrupalıların, evlenmeyi bir aile işi boşanmayıda gayri içtimai bir tarz kabul etmeleri, karı koca arasında çok sıkı bir bağın vücuda gelmesini sağlamaktadır. Hele, bir çok Amerikalıları sıkı drahoma, bu sağlamli-

ğın esasını teşkil etmektedir. Avrupalı kadın bu suretle müşterek hayatın yüküne iştirak etmiş oluyor. Bütün mal ve mülkü koca idare etmekle beraber, drahoma, münhasıran çocukların istikbaline ait işlere tahsis edilmektedir. Menkul ve gayri menkulün istikbali, kocanın mesleğine, teşebbüs ve kabiliyetine bağlı olduğundan, kadın, onlarla candan alâkadar olmakla ve kocasının mesleğini kendi mesleği imiş gibi benimsemektedir. Bu suretle kadında, bu müşterek kapitale, tabiatıyla iştirak etmekte ve kocasının bir ortağı haline gelmektedir. Bu sebepten kadın, iktidarındaki bütün maddî ve manevî vasıtaları ile yani zekâsı, inceliği, münasebetleri, hayat görüş ve pratikliğiyle müşterek menfaati korumaya ve muhafaza etmeğe, kendini zorlamakta ve çalışmaktadır. Madam (A'nın) kocası, siyasi hayatta emeklemektedir. Çok zeki olan karısı, muhtelif siyasi parti liderleri ve palamento azaları ile iyi geçinmenin zarureti anlamış ve bu sebepten bununda yolunu bulmuştur. Bu insanlar, bu evin bitaraf ve sükun verici salonunda karşılaşmaktalar ve münakaşalar yapmaktadırlar. Bu suretle kocasında, onlarla arkadaş, dost, samimi ve belkide sırdaş olmaktadır.

Ve, bu ailede bunların bir gün bu iyilikleri unutmıyacaklarına emindir. En mütevazî atmosferde bile kadının pratik zekâsı rol oynamaktadır. Taine en genç burjuva kızının bile hülyası, kocasının dükkânında kasadar olmaktadır, der. Taine'in bu görüşü ekseriya, hakikat olmaktadır. Muhakkak ki, sizlerde ufak bir kafese benzeyen veznenin arkasında, mağrurane oturmuş, paraların üstünü iade eden ve dükkânında olup biteni dik-

katle takip eden kadınlar görmüşsünüzdür.

İşte, bu kabil hizmet ve yardımlar sayesinde irki ; bütün içtimai sınıflara mensup Fransızlar, karılarına bu kadar itimat etmekte ve onlara büyük mes'uliyet hisselerinden pay vermektedirler. Bundan böyle bir Fransız kadını için kocasının iş hayatındaki muvaffakiyeti kendi muvaffakiyeti gibidir. Doğrusunu söylemek lâzım gelirse, avrupa görüşü ile evlenmesinde mahzurları yok değildir. Meselâ ; Fransız kanunları ekseriya kadını gayri mesul tutmakta ve kadını kocanın mali ve kanuni vesayetine bırakmaktadır. Yuva çerçevesinde, haklarda eşit olmakla beraber, kadın dâima cinsiyetinin iktizası olan yuvada ki yerini ve vazifelerini takdir etmekte ve muhafaza etmektedir. Bunu müşahade eden Amerikalı genç bir kız gıpta ile "Bu Fransız kadınları, kadın olduklarını hiç bir zaman unutmuyorlar,, demiştir. Bu müşahade doğrudur.

Fransız kadınları evvelâ kadın, sonra insandırlar. İşte iktidarlı olmalarının, letafetlerinin, şen ve şuh olmalarının sırrı buradadır. Fransız kadını hemen ekseriya kocasının sırdaşı ve fikir arkadaşıdır. Ve, bir kadın, kocasının rıza ve tasvibi olmadan ehemmiyetli bir işe ve herhangi bir iş hususunda karara varması imkânsızdır.

Var olabilmenin zevk ve heyecanını tadabilmek ve ancak Fransız erkeklerine has olan incelik, kadınlardan neşet etmektedir. Yuvaları, ister, zengin, ister fakir olsun, hayatlarının hakiki nüvesini teşkil eder. Bu fikir, niçin bir Fransız kadınına,

saadetin, kendisini yuvaya ve aileye vermek demek olduğunu izah eder. O, çocuklarını büyütür ve ayrı hususi olan yuvasına hükmeder. Her halde Amerikalıların, saadet hakkındaki görüşü böyle olmamalı; onlar ekseriya bir meslek yapmağa ve meslekte muvaffak olmağa sürüklenmektedirler. Fakat; bir Fransız kadını hiç bir zaman bu fikirde olmayacaktır. O, size, samimi bir tebessümle; kocasının, sadece bir eşiti durumuna düşmek istemiyeceğini söyleyecektir. Zira, kadınlığın ve bilhassa analığın bir meslekten daha çok kutsi olduğuna inanmıştır.

Ötedenberi, Fransada, hesapsız ve fena bir evlenmek yapmak bir kadın için, neticesi çok vahim olan bir hadisedir. Zira, kadın, kocasına çalışmadığından mesleki ve dolayısı ile maddi bakımdan hiç bir yardımda bulunamaz. Ve, kocasının geliri ve muvaffakiyetinden başka güvenebileceği hiç bir mesnedi yoktur. Boşanma ise, iki tarafın rızası ile mahkemelerden pek çabuk alınabilir; Fakat, kocasının razı olmanası halinde bu imkânsızdır. Amerika ise, kadınlar içinde çok hoştur. Eğer, çalışmak mecburiyetinde iseler, hayatlarına istikrar ve istikamet verebilme sahasında bir erkeğin bütün imkânlarına sahiptirler. Bu hal, evli arkadaşarında cezbetmektedir. Ama, sonları, istikballeri hakikaten arzu edilir bir şey midir? Bu durum, bir hayat boyunca, programlı olarak ihtiyaç ve zevklerden mahrum edileceği gibi, kendisini başkasına tahsis etmek ve hemcinslerine faydalı olabilmek zevk ve iusamlık duygularından

âzade kılmak gibi bir hali meydana getirmektedir.

Unutmamalıyızki: iş ve çalışma, her zaman vekli değildir. Bazen, ev işleriyle meşgul olmak ve ev işlerini idare etmek, monoton olarak bir sınıfta hocalık yapmaktan veya sabah-tan akşama kadar makina başında yazı yazmaktan her halde daha iyidir. Ve, şunu hiç bir zaman unutmamalıki kadının en tabii vazifesi, hoşla gitmektir. Bir çokları için, hayrauliği ve aşkı tahrik edebilmek bir meslekte muvaffak olmanın vereceği zevkten daha üstün bir şeydir. Sevilen bir kocanın muvaffakiyetini paylaşmak sevinci, eğer mukayese edilecek olursa, şahsi bir muvaffakiyetin, zevklerinden daha üstündür zannederim. Ve, her halde, kadına, ev işleri ile meşgul olmak imkânı ve mecburiyetlerini tahmil eden bir evlilik yine ona, şahsiyetini olgunlaştırmak için, bir çok imkân ve fırsatlar veriyor, demektir. Hesap edin; bu hal, kadına, evin teşkilâtını, tefrişine idare imkânlarını, yemek ve giyim masraflarının tanzim külfetini, işinden dönen kocasının istirahat ve ve dinlenmesinin çarelerini ve bilhassa bunlardan başka, erkeğinin manevi sahada destekleme imkânlarını aramak

gibi çeşitli işleri, şahsında tevhit etmektedir. Ekseriya ve arasıra erkeğin yaptığı işte beğenilmek istemesi, pek tabii bir ihtiyacdır. Ve, cesareti, kendi kendine emniyeti, top yekûn karısının kendisine gösterdiği emniyete bağlıdır Kadın, evliliği, tek, ve son gaye olarak kabul eder; ve kendisini bu gayeye ancak, bir erkeğin götürebileceğine inanır. Çalışanın, yalnız yemek ve günlük ev işleri angaryaları için değil, uzun bir günden sonra, iyi karşılanmak ve tekrar kuvvet bulmak için bir kadına ihtiyacı vardır. Kadından başka, hiç kimse, bir erkeğin günlük meşgalelerinin başında yer alamaz. Şüphesiz, çalışma ile evliliği birleştirebilen ve her iki sahada muvaffak olan kadınlardır. Fakat, buna, vasıl olabilmek için, büyük bir canlılığa, zevke ve müstesna bir şayanı emniyet karakterine sahip olmak lâzımdır.

Eğer, siz de, diğerleri gibi, bir şeyler yapmak arzusu ile yanan bir kadınsanız, ve bir mesleğe atılmak isteyorsanız dikkat edin. İstedığınız gibi bir hayat sürmek isterken kocanıza eşit değil, fakat onun, bir tamlayıcısı ve bir yarısı olmak gibi kıymetli bir imtiyaz ve hususiyeti kaybetmek tehlikesi ile başbaşa kalırsınız.

Cemal Bilir

GEZİ NOTLARI :

Diyojenin Memleketi Sinop

M. Süheyl ESEN

— I —

Diyojen'in doğduğu şip şirin Sinop limanına vapurumuz demirlediği zaman bu minyatür vilâyeti bir an evvel görüp tanımak ihtiyacıyla ilk motörle şehre çıktım.

Sultanların İstanbul'dan sürdüğü paşaların, beylerin ve bir takım insanların menfâsı olan şehrin mutlak sükûneti, muhakkak sinirleri yorulan çalışmaktan, didinmekten sinen kafasını dinlendirmek isteyen iş adamlarının arayışta bulamayacağı kadar ideal ve cazip . . . Ne garip ? Sokaklarında gezip dolaşanların adedini bir dakikada sayıvermek işden bile değil. Vaktiyle dört tarafı kalın kale duvarlarıyla çevrilmiş olan şehrin eski ve kararmış heyûla duvarları bu gün bile yer yer bu minyatür şehri çepeçevre kuşatmış ve kucaklamış vaziyette . . .

Parkta kahvemizi yudumlarken tarih bakımından yaşı sayısız yüz yılları aşan vilâyetin merkez nüfusunun altı bine varmadığını hayretle öğreniyorum. Bu sırada dış denizdeki fırtınanın uğultusu yarım adanın ötesinden kulaklarımızı doldururken koy suları, yani iç deniz uslu uslu, sessiz sedasız uyumakta. Lâkin kurt ve tecrübeli denizcilerden masamızda olan bir zat şimdi karşımızda nazlı nazlı

gölümsiyen denize bakarak aman be-yim diyor nasıl kadına güven ve inan olmazsa bu denize de pek inanmağa gelmez . . . Dış denizin şaha kalkan dalgalarını işaretlerle kurt'un yavrusu kuzu olur mu hiç ? Lâkin işte tabiat bu işi başarmış ve canavar Karadenizi geme vurup dizginlemiş. Adam devam ederek, siz onun böyle kırtıp göz süzüşüne aldanmayın. Hele bir gün doğusu essin de o zaman seyredin bu haspanın cilvelerini ? Gerçekten sonradan bu yaman aşiftenin marifetlerini hem gördüm hem de tatdım.

Asfalttan hükûmet konağına doğru yürüyoruz. Sokakta yumurta yuvarlasanız, çarpacak ayak bulunmaz muhakkak. Ama eskiden çok eskiden bu sessiz kıyıları süsleyen sayısız gazinoları ; yüzlerce gemiden boşalan şen ve gamsız denizciler doldurur kıyamet koparmış. Ve o zaman şehrin nüfusu da on beş bine yaklaşıyor.

Gerzeyi de içine alan Allah vergisi liman ve köy ; çeşitli balıkların kaynaştığı tükenmez bir menba halinde yine bu gün . . . Yine o hareketli ve bereketli devirlerde yılda (300.000) fıçı tuzlu balık ihraç etmesini bilen Sinop'luların bu günkü ha-

line bakıpta anlatılanlara inanmak ne güç. Ne olmuş bu şehre böyle? Elinizde olmadan kafanızda ihtiyarsız bir istifham kıvrılıyor. İç denizde ki balıklar elbet yine de mevcut. Lâkin onlar şimdi pervasız dolaşip et iştihlâkinde türlü müşküllerle karşılaşan bizlere, gafletimize muhakkak gülüyorlar . . .

Et pahalılığından avaz avaz fer-yad edip kıyametleri koparıırken elimizin altındaki bu et maâdeninden, sebeplenmesini hattâ muhtaç olduğumuz dövizleri bize temin edecek çok esash bir vasıta olabileceğini düşünmek istemiyoruz. Her teşebbüsü devletten beklemek gibi kötü ve berbat bir geleneğe uymasak, üç veya beş yüz bin lira sermaye ile ortaya çıkacak bir müteşebbis Sinop'ta beş on yıl içinde karun kadar zengin olmasa da milyoner olmanın yolunu bulduktan başka bu şehrin atmosferini değiştirir ve şehre yeni bir hayat aşı-lardı elbet. Lâkin nereden bulmalı bu müstakbel milyoner talihliyi?..

İsveçliler kum yığınları üzerine kibrit fabrikasını kurmak gibi inanıl-ması müşkül bir hata ve saflığa kapılmayıpta bu fabrikayı sağlam topraklara oturtmuş olsaydılar Sinop'un bu günkü çehresi muhakkak başka türlü olacaktı. Lâkin olan oldu. Ve yeni fabrika Büyükderenin yeşil ve şâirane sahillerine kurulu verdi. Bu gün baykuşların yuva yaptığı kibrit fabrikasının harabelerine bakınca insanın içi sızlıyor. Lâkin bu mahut fabrika için anlatılan ve hatta efsaneleşen masalları anlatmağa kalkışsam bu sütunlar asla kâfi gelmezdi. Ve akibet Sinoplular nasılsa ellerine geçirdikleri bu fırsat kuşunu, İsveçlilerin şahaser gafletleri yüzünden uçurmuşlar . . .

Sinoplular savaş yılları içinde tütünün para ettiğini görünce, pek geçer akça olmıyan ve oldukça nazlı satılan bu metaa yürekten bağlan-vermişler. Lâkin Sinop toprakları her nedense pek makbul evsafda tütün yetiştirmeğe elverişli değil. Hilkat yanı başındaki Gerze topraklarına bahşettiği özelliği Sinop'luların esir-gemiş . . . Ne yapmalı, ne etmeli? Tütün yerine başka şeyleri denemeli ve başarmalı. Tütün için harcanan büyük emekler hem hedef oluyor hem de bu gün milyonu aşan rekol-te satılmayınca vatandaşa ve müs-tahsile üzüntü ve elem veriyor. Üstlerine idarenin mes'uliyeti payını yük-lenmiş olanlar câresaz olmak için gayreti esirgemedi çirpınıyorlar. Lâkin en basit arz ve talep kaidesinin katı ve kesin sonuçları karşısında ne yapılır?

İnsan adanın boş ve işlenmemiş sırtlarına bakınca bu toprakların neden işlenmediği niçin bu yerlere yüz binlerce zeytin ağacının dikilmediğine eli böğründe şaşar kahr? Sinopta bir çalışma ve ağaçlandırma seferberliği ve mecburiyeti konulmasının lüzumuna inanıyoruz. El ve iş birliği yaparak adanın binlerce dönüm ıssız topraklarını, servet ve refah getirecek yeşil ve bereketli bir cennete çevirsek. Bunun için de o bomboş toprakları sahiplendirmek lâzımsa oralara bir kaç bin kişi yerleştirip örnek köyler kurmalı. Eski vali Rifat Şahin Baş'la bu konu etrafında uzun uzadıya konuşmalar yapmıştık. O emek-liye ayrıldı. Onu istihlaf eden Sinop'un bu günkü enerji ve değerli Valisini, makamında ziyaret etmeme rağmen kendilerinin Boyababa da gitmiş olmaları yüzünden görüşeme-

miştım. İstanbul'da varlık gösteren ve sahsında çok değerli vasıflar taşıdığını ötedenberi işitip, duyduğum Muhtar Acar'ın Sinop'un sayısız dertlerine dava bulmak için gayretler harcadığını öğrendiğim zaman içim sevinçle doldu ve taşı. Kim bilir? Sinop'a tekrar gitmek nasip olursa belki de yeni yeni kalkınma hamleleriyle karşılaşacağım. Sinop'lular Sayın Muhtar Acar'ın ellerine sıkı sıkı sarılsınlar. Böylece ihtimal ki Sinop makûs talihini yenebilecek . . .

Bu toprakların muhtaç oldukları himmeti bu toprakların sahibi ve çocukları esirgemiyorlar. Lâkin çok daha çok çalışmak mecburiyeti neslimizin kaçınılmaz bir borcu olduğuna da inanıyoruz. Bütün yükü omuzlarında taşıyan, delikanlı çağındaki Cumhuriyetimizin çocukları, torunlarına mâmur bir vatan bırakmak sorumluluğu ile görevlidirler. Ne yapmalı? Saltanattan Cumhuriyete devredilen bakımsız, fakir ve halkının yüzde doksanı okumak ve bilmeyen aziz vatani ve vatandaşların mukadderatını gelişi güzel tarihin ve zamanın seyrine bırakmazdık elbet. Allahın bir nimeti olarak millete hediye edilmiş olan Atatürk adlı kahramanın açtığı inkılâp yolunda onun temellerini koyduğu eşsiz yapının tamamlanmasına bütün hızımızla, bütün varımızla çalışacağız. Nitekim çeyrek yüz yıl içinde dev adımlarla kilometreler aşan ve mucizeler devri geçmiş olmasına rağmen mucizeler yaratan bu millet gelecek nesile, aziz Atasından devraldığı kutsal emaneti lâyık olduğu şekilde devir ve teslim etmeğe azmetmiş bulunmaktadır.

* *

Küçük Sinop'u zaman zaman

yangınların tahrip ettiğini de düşünmemek kabil olmuyor. O sahayı da gezdim. Sinop'un temiz ve imanlı evladı Cevdet Kerim İncedayı vilâyetin refahı ve iktisadî kalkınması uğrunda hayatını istihkâr edecesine çalışıp didinmektedir. Onun sayısız hizmetlerini burada tekrarlamak lüzumsuz bir alâyiş olur kanaatindeyim. Bir defa onu Sinop'luların nasıl karşılayıp bağrılarına baştıklarını görüp şaşımtım. Sinop'u görüp tanıdıktan sonra bunun manasını şimdi daha iyi kavrayıp anlamış bulunuyorum.

Sinop'a gelipte tarihi ceza evinden bahsetmemek imkânsız. Kimbilir hangi yüz yıl içinde hangi usta taşçıların yonttukları çeşitli taşlarla kaplı beden divarlarından içeriye ilk adınızı attığınız zaman yosun ve iyot kokan bir havanın genzinize olduğunu derhal hissedersiniz. Ve derhal bir insan için en büyük cezanın hürriyetten tecrit edilmek olduğunu bir anda kavriyorsunuz. Bana refakat etmek lütfunu gösteren sayın savcı ile birlikte hükümlülerden bazılarıyla konuştum. İnsanların iç yüzlerini bir bakışta okayacaklarını iddia edenler varsa gelip bu adamların çehrelerini tetkik etsinler. Bunlardan bir takım-larının merhamet etmeden bir kaç cana kıymış olduklarına asla ihtimal veremezler. Öyleleri var ki bunların insan değil tavuk keseceklerine ihtimal verilemez. Lâkin karşımdaki saz benizli, dal gibi nahif mûnis bakışlı adamın elinden bir kaza çıkmış bulunuyor. Belki de kazâ ve kader . . . Koğuşlar tertemiz ve bakımlı. Tek kişilik tecrit yerlerinde kimseler yok şimdilik. Azıtanları kapatıyorlarmış...

Ceza evinin bir de atölyesi var. Vapurla gelip geçenlerin mutlaka bir şey satın aldıkları cicili, bicili eşya

hükümlüler tarafından yapılıyor. Lâkin ceza evi atölyelerinin vakit geçirilmeden modern alet ve lüzumlu malzeme ile teçhiz edilmesi ve bu kısmın canlandırılması ve dolayısıyla insan emek ve hizmetinin değerlendirilmesi şart olsa gerek.

Ceza evinden çıktığım zaman geniş bir nefes aldım. Cığerlerim hür hava ile şişti. Bıçaklı ve tabancalı sonu kanlı olan kabadayılık illetinden kurtulduğumuz gün içtimaî bünyemizi kemiren belli başlı dertlerimizden birisi de eksilecek.

Denizi kucaklıyan Sinop parkı Samsunluların gıpta hatta hasetle arzulanırları gönül açıcı bir yer. Hele mehtaplı gecelerde buradan bin bir sihirli ışıkla yıkanan yakan.ozlu suları kulaçlıyan, çerkez kızları gibi narin ve ince belli, küreklerin yarıştırdığı sandalları ve denizi seyretmek ne doyulmaz bir zevk. Ama yine bu gecelerde sandalla dolaşıp hayal âlemine dalmak da, açık Karadenizde bir eşine daha raaslamak pek sayılı günlere has bir saadet oluyor. Bu gecelerin anlatılmaz ve doyulmaz hazzını tattıktan sonra Sinop'a mutlaka âşık olur, sever ve gönülden bağlanırsınız.

Balık Sinopluların sofralarından asla eksik olmaz. Ama diri diri taze taze balık. Balık dile gelerek kendini avhyanlar için beni tutan ummasın, yiyenler doymasın diye beddua etmiş.

Bu masala herkes inanıp inanmamakta hür olmakla beraber Sinop balıkçıları şimdilik bu mesleğin pek heves edilecek tarafı olmadıklarını gösteriyorlar. Yalnız bu taze tiril tiril balıklardan da ne kadar yeseniz kifafı nefsetmek olmuyor. Bu neden böyle? balıkların ahımıdır bilmem. Öğleyin balık yiyipte usandığınızı sanırken akşam olunca bezginliğinizi unuttur balık istersiniz. Hem nefis hem de taşdelen suyundan ucuz. Yenmez mi mubarek? Lâkin balıkların bedduasına rağmen balık avcılığı pek keyifli ve eğlenceli oluyor. Sinop'a yerleşipte sandalı olmyanlar pek az. Orada elbiseden, giravattan ve şatafattan evvel başta gelen tek kaygı sandalıdır. Sinop'un sefası ancak sandalla sürülüyor. Dedğim gibi üst tarafına zaten kimsenin aldıracağı yok.

Sinop'un sakin atmosferini ihlâl edip şehri harekete getiren tek haşmetlû kudret vapurlardır. Vapuru görmek, gelen ve gidenleri seyretmek vaz geçilmez bir adettir. Vapur geldiği gün park dolar ve taşar. Maazallah vaburlar da uğramamış olsalar kendinizi okyonusların içerisinde kaybolmuş bir ada da sanırsınız...

İşte cana yakın, şipşirin benim anladığım ve anlatmağa çalıştığım Sinop. Yukarıda da kaydettiğim gibi yurdun kafalarını dinlendirmek ve tatil zamanlarında denizin keyfini çıkartmak isteyenlerin kulaklarına küpe olsun...

SUZMİ SÖZLER

İhtiyaç önünde bütün idealimiz bir yalandır.

Nietzsche

Yalnız müsterih olan zengindir

Goethe

İnsan elde edebileceğinde fazlasına asla malik olamaz

Napolyon

Kendini göremezsın, gördüğün gölgendir.

R. D. Tagor

Hayat bize verilir, biz onu vererek kazanırız

Tagor

İnsan kendi içindeki sessiz gürültüyü bastırmak için kalabalığa karışırız

R. D. Tagor

Büyük adamda dünyaya bir çocuk olarak gelir. Öldüğü zaman büyük çocukluğunu dünyaya bırakır

R. D. Tagor

İnsanlar zalim, fakat insan iyi kalplidir.

Tagor

İnsan hayvanlaştığı zaman hayvandan daha fenadır.

Tagor

İzdirap sanatın sütninesidir

Elif Naci

BLAUPUNKT

Meşhur Alman Radyoları

**Yüksek Evsaf, Tabii ve Tatlı Ses,
Zarif Möble, Yeni Modeller**

**En Müşkülpesentleri bile hayran
bırakır**

**SATIŞ YERİ : Lüks Radyo Mağazası
Gazi Caddesi № 68 SAMSUN**

İmtiyaz sahibi ve Neşriyatı fiilen idare eden: Necmi Memişyazıcı

Bastığı yer - Samsun Matbaası

Fiyatı : 30 Kuruş